एकाइ ६ · हाम्रा आर्थिक क्रियाकलाप

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क २९

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

१. कुल गार्हस्थ उत्पादन — **ज्ञान · ३**
२. व्यावसायिक खेती
३. विप्रेषण
४. उत्पादकत्व
५. उपभोक्ता
६. रोयल्टी

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ चित्रको नामाङ्कन

१. बाँध — **बोध · ३**
२. जलाशय
३. पेनस्टक: यहाँबाट उच्च चापमा पानी खस्छ
४. सुरुङ
५. जेनेरेटर
६. टर्बाइन

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

i. ✓ **ठिक** — **ज्ञान · २**
ii. ✗ **बेठिक:** नेपालमा भ्याटको दर १३ प्रतिशत छ।
iii. ✗ **बेठिक:** ब्याच नम्बर एउटै पटक बनेका प्याकेटको समूहको नम्बर हो; अन्तिम मिति छुट्टै लेखिन्छ।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ नागरिक र व्यवसायीले सरकारलाई अनिवार्य रूपमा बुझाउनुपर्ने रकम भनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ मार्च १५ मा (फागुनको अन्त्य वा चैतको सुरुतिर) भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ ४५६ मेगावाटको माथिल्लो तामाकोसी भनी लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — **बोध · १**
✓ गहुँभन्दा मकैमा बढी उब्जनी र छिटो कमाइ हुने भएकाले भनी लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — **ज्ञान · १**
✓ सेवा क्षेत्र लेखेमा।

च. **अङ्क विभाजन** — **बोध · १**
✓ नदीहरू छोटो दुरीमा अग्लो ठाउँबाट धेरै तल झर्ने र वर्षभरि बग्ने भएकाले भनी लेखेमा।

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

छ. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ उखु खेती गर्ने किसानलाई भनी लेखेमा।

ज. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ वस्तुबारे जानकारी पाउने अधिकार लेखेमा।

झ. **अङ्क विभाजन** **बोध · १**

✓ सामाजिक सुरक्षाको सरकारी खर्च भनी लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ आकाशे पानीमा भर पर्नु नपर्ने र खडेरीमा पनि बाली नसुक्ने, वा वर्षमा दुई–तीन बाली लगाउन सकिने भनी लेखेमा।

✓ उत्पादकत्व बढ्ने, तरकारी, फलफूल र माछापालन जस्ता खेतीको विविधीकरण हुने, वा किसानको आम्दानी बढ्ने भन्ने जस्तो अर्को एक तरिका लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ गाउँका मानिस सहर वा विदेश जाँदा खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहन थालेको र खेती गर्न चाहने किसानसँग आफ्नै जमिन नभएकाले भनी लेखेमा।

✓ बाँझो जमिन खेती गर्न चाहने किसान, किसान समूह वा सहकारीले पाउँछन् र उत्पादन तथा रोजगारी बढ्छ भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ राहदानीमा तिरेको रकम शुल्क हो, किनकि खास सेवा लिँदा तिरिन्छ र बदलामा राहदानी पाइन्छ भनी लेखेमा।

✓ भ्याट कर हो, किनकि सबैले नियमअनुसार अनिवार्य तिर्नुपर्छ र बदलामा तुरुन्त केही पाइँदैन भनी लेखेमा।

६ लामो उत्तर

अङ्क विभाजन **बोध · ४**

✓ कृषिले उद्योगलाई कच्चा पदार्थ दिन्छ भनी उखुबाट चिनी वा दुधबाट धुलो दुध जस्तो उदाहरणसहित लेखेमा।

✓ उद्योगले कृषिलाई मल, दाना, विषादी, औजार वा मेसिन दिन्छ र किसानको उब्जनी किनेर बजार दिन्छ भनी लेखेमा।

✓ व्यापारले कृषि र उद्योगका सामान पसल, उपभोक्ता वा विदेशसम्म पुऱ्याउँछ भनी लेखेमा।

✓ एउटा क्षेत्र बढे वा कमजोर भए अरू दुई पनि त्यस्तै हुन्छन् भनी डेरीले दुधको पैसा नतिर्दा किसान मर्कामा परेको जस्तो उदाहरणसहित लेखेमा।

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

ऋण लिएर जलविद्युत् आयोजना बनाउनु बढी बुद्धिमानी हो। जलविद्युत् आयोजनाले धेरै वर्षसम्म बिजुली बेचेर आम्दानी र सुविधा दिन्छ, त्यसैले भोलि ऋण र ब्याज तिर्न सघाउँछ। ऋण लिएर तलब जस्ता दैनिक खर्च चलाए भोलि ब्याजसहित तिर्नुपर्छ, तर त्यसबाट नयाँ आम्दानी हुँदैन। त्यसैले ऋणको पैसा उत्पादन बढाउने काममा खर्च गर्नुपर्छ।

अङ्क विभाजन

✓ जलविद्युत् आयोजना बनाउनु बढी बुद्धिमानी हो भनी छानेमा।

✓ आयोजनाले धेरै वर्ष आम्दानी दिएर ऋण तिर्न सघाउँछ, तर तलबमा खर्च गरेको ऋणबाट नयाँ आम्दानी हुँदैन भन्ने कारण लेखेमा।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

८ क्रियाकलाप: घरमा भएका प्याकेटको लेबल

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

हरेक प्याकेटमा उत्पादन मिति, प्रयोग गर्न सकिने अन्तिम मिति र अधिकतम खुद्रा मूल्य लेखिएको हुनुपर्छ। अन्तिम मिति नाघिसकेको, मिति नलेखिएको, केरमेट गरिएको वा पुरानो लेबलमाथि नयाँ लेबल टाँसिएको सामान “मिल्दैन” हो। अधिकतम खुद्रा मूल्यभन्दा बढी तिर्नुपर्दैन। ब्याच नम्बर मिति होइन भन्ने विद्यार्थीले छुट्याउनुपर्छ।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	९	१४	४	२	**२९**